

I

(Zakonodajni akti)

DIREKTIVE

DIREKTIVA 2014/104/EU EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA

z dne 26. novembra 2014

o nekaterih pravilih, ki urejajo odškodninske tožbe po nacionalnem pravu za kršitve določb konkurenčnega prava držav članic in Evropske unije

(Besedilo velja za EGP)

EVROPSKI PARLAMENT IN SVET EVROPSKE UNIJE STA –

ob upoštevanju Pogodbe o delovanju Evropske unije ter zlasti členov 103 in 114 Pogodbe,

ob upoštevanju predloga Evropske komisije,

po posredovanju osnutka zakonodajnega akta nacionalnim parlamentom,

ob upoštevanju mnenja Evropskega ekonomsko-socialnega odbora ⁽¹⁾,

v skladu z rednim zakonodajnim postopkom ⁽²⁾,

ob upoštevanju naslednjega:

- (1) Člena 101 in 102 Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU) spadata na področje javnega reda in bi ju bilo treba učinkovito uporabljati po vsej Uniji, da se zagotovi neizkrivljena konkurenca na notranjem trgu.
- (2) Izvajanje členov 101 in 102 PDEU v javnem interesu zagotavlja Komisija v okviru pristojnosti, podeljenih z Uredbo Sveta (ES) št. 1/2003 ⁽³⁾. Po začetku veljavnosti Lizbonske pogodbe 1. decembra 2009 sta člena 81 in 82 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti postala člena 101 in 102 PDEU, njuna vsebina pa ostaja enaka. Izvajanje v javnem interesu zagotavljajo tudi nacionalni organi, pristojni za konkurenco, ki lahko izdajo odločbe, navedene v členu 5 Uredbe (ES) št. 1/2003. V skladu z navedeno uredbo bi bilo treba državam članicam omogočiti imenovanje upravnih in sodnih organov, pristojnih za uporabo členov 101 in 102 PDEU v javnem interesu ter za izvajanje različnih nalog, ki so v skladu z navedeno uredbo podeljene organom, pristojnim za konkurenco.
- (3) Člena 101 in 102 PDEU imata neposredni učinek v razmerjih med posamezniki ter zadevnim posameznikom podeljujeta pravice in nalagata obveznosti, katerih spoštovanje morajo zagotoviti nacionalna sodišča. Nacionalna sodišča imajo zato enako pomembno vlogo pri uporabi pravil konkurence (izvajanje v zasebnem interesu). Ko odločajo v sporih med posamezniki, varujejo subjektivne pravice iz prava Unije, na primer z dodelitvijo odškodnine žrtvam kršitev. Za zagotovitev polne učinkovitosti členov 101 in 102 PDEU ter zlasti dejanskega učinka prepovedi iz navedenih členov je nujno, da lahko pred nacionalnimi sodišči vsakdo – bodisi posameznik, vključno

⁽¹⁾ UL C 67, 6.3.2014, str. 83.

⁽²⁾ Stališče Evropskega parlamenta z dne 17. aprila 2014 (še ni objavljeno v Uradnem listu) in odločitev Sveta z dne 10. novembra 2014.

⁽³⁾ Uredba Sveta (ES) št. 1/2003 z dne 16. decembra 2002 o izvajanju pravil konkurence iz členov 81 in 82 Pogodbe (UL L 1, 4.1.2003, str. 1).

s potrošniki in podjetji, bodisi javni organ – zahteva odškodnino za škodo, ki mu je bila povzročena s kršitvijo navedenih določb. Pravica do odškodnine po pravu Unije se na enak način uporablja za kršitve členov 101 in 102 PDEU, ki jih zagrešijo javna podjetja in podjetja, katerim so države članice podelile posebne ali izključne pravice v smislu člena 106 PDEU.

- (4) Pravica, ki izhaja iz prava Unije, do odškodnine za škodo, povzročeno s kršitvijo konkurenčnega prava Unije in nacionalnega konkurenčnega prava, zahteva, da ima vsaka država članica procesna pravila, ki zagotavljajo učinkovito uveljavljanje navedene pravice. Potreba po učinkovitih procesnih pravnih sredstvih izhaja tudi iz pravice do učinkovitega sodnega varstva, kakor je določena v drugem pododstavku člena 19(1) Pogodbe o Evropski uniji (PEU) in v prvem odstavku člena 47 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah. Države članice bi morale zagotoviti učinkovito pravno varstvo na področjih, ki jih ureja pravo Unije.
- (5) Odškodninske tožbe so le en element učinkovitega sistema izvajanja kršitev konkurenčnega prava v zasebnem interesu, dopolnjujejo pa jih druga pravna sredstva, kot so sporazumno reševanje sporov in odločbe o izvajanju v javnem interesu, ki spodbujajo stranke, da zagotovijo odškodnino.
- (6) Za zagotovitev učinkovitih tožb na izvajanje v zasebnem interesu na podlagi civilnega prava in učinkovitega izvajanja v javnem interesu organov, pristojnih za konkurenco, morata obe orodji součinkovati, da se zagotovi čim večja učinkovitost pravil o konkurenci. Na skladen način je treba urediti način usklajevanja obeh oblik izvrševanja, na primer z ureditvijo dostopa do dokumentov, s katerimi razpolagajo organi, pristojni za konkurenco. S takšnim usklajevanjem na ravni Unije se bo mogoče izogniti tudi raznolikosti veljavnih pravil, ki bi lahko ogrozila pravilno delovanje notranjega trga.
- (7) V skladu s členom 26(2) PDEU notranji trg zajema območje brez notranjih meja, na katerem je zagotovljen prost pretok blaga, oseb, storitev in kapitala. Med pravili, ki v državah članicah urejajo postopke z odškodninskimi tožbami zaradi kršitve konkurenčnega prava Unije ali nacionalnega konkurenčnega prava, so opazne razlike. Te razlike so vzrok za negotovost glede pogojev, pod katerimi lahko oškodovanci uveljavljajo pravico do odškodnine, ki izhaja iz PDEU, vplivajo pa tudi na dejansko učinkovitost takšne pravice. Ker oškodovanci za uveljavljanje odškodninskih zahtevkov pogosto izberejo sodišče v državi članici, v kateri prebivajo ali imajo sedež, razlike v nacionalnih pravilih ustvarjajo neenake pogoje glede postopkov z odškodninskimi tožbami in lahko vplivajo na konkurenco na trgih, na katerih poslujejo tako oškodovanci kot podjetja kršitelji.
- (8) Za podjetja, ki so ustanovljena in poslujejo v različnih državah članicah, veljajo različna procesna pravila, ki pomembno vplivajo na obseg, v katerem lahko ta podjetja odgovarjajo za kršitve konkurenčnega prava. Posledica tega neenakega uveljavljanja pravice do odškodnine iz prava Unije je lahko konkurenčna prednost za nekatera podjetja, ki so kršila člen 101 ali 102 PDEU, in tudi odvratanje od uveljavljanja pravic do ustanavljanja ter prostega pretoka blaga ali opravljanja storitev v tistih državah članicah, v katerih se pravica do odškodnine učinkoviteje uveljavlja. Ker lahko razlike v režimih odgovornosti, ki se uporabljajo v državah članicah negativno vplivajo na konkurenco, pa tudi na pravilno delovanje notranjega trga, je primerno, da ta direktiva temelji na dvojni pravni podlagi, in sicer na členih 103 in 114 PDEU.
- (9) Ob upoštevanju, da so velike kršitve konkurenčnega prava pogosto čezmejne narave, je treba zagotovi enakopravnejše konkurenčne pogoje podjetjem, ki poslujejo na notranjem trgu, in izboljšati pogoje za potrošnike v zvezi z uveljavljanjem pravic, ki izhajajo iz notranjega trga. Treba je povečati pravno varnost in zmanjšati razlike med državami članicami, kar zadeva nacionalna pravila, ki urejajo postopke z odškodninskimi tožbami zaradi kršitev konkurenčnega prava Unije in nacionalnega konkurenčnega prava, kadar se ta izvaja vzporedno s konkurenčnim pravom Unije. Zbližanje teh pravil bo pripomoglo k preprečevanju večanja razlik med pravili držav članic, ki urejajo postopke z odškodninskimi tožbami v konkurenčnih zadevah.
- (10) Člen 3(1) Uredbe (ES) št. 1/2003 določa, da „kadar organi, pristojni za konkurenco v državah članicah, ali nacionalna sodišča uporabljajo nacionalno zakonodajo o konkurenci za sporazume, sklepe podjetniških združenj ali za usklajena ravnanja v smislu člena [101(1) PDEU], ki lahko vplivajo na trgovanje med državami članicami v smislu navedene določbe, uporabljajo za te sporazume, sklepe ali usklajena ravnanja tudi člen [101 PDEU]. Kadar organi, pristojni za konkurenco v državah članicah, ali nacionalna sodišča uporabljajo nacionalno zakonodajo o konkurenci za zlorabo, ki je prepovedana s členom [102 PDEU], uporabljajo tudi člen [102 PDEU]“. Zaradi pravilnega delovanja notranjega trga ter večje pravne varnosti in enakopravnejših konkurenčnih pogojev za podjetja in potrošnike je primerno, da se področje uporabe te direktive razširi na postopke z odškodninskimi tožbami zaradi kršitev nacionalnega konkurenčnega prava, kadar se uporablja v skladu s členom 3(1) Uredbe (ES) št. 1/2003. Uporaba različnih pravil o civilni odgovornosti v zvezi s kršitvami člena 101 ali 102 PDEU ter v zvezi s kršitvami pravil nacionalnega konkurenčnega prava, ki jih je treba uporabiti v istih zadevah vzporedno s konkurenčnim

pravom Unije, bi sicer negativno vplivala na položaj tožnikov v isti zadevi in obseg njihovih zahtevkov ter bi ovirala pravilno delovanje notranjega trga. Ta direktiva ne bi smela vplivati na odškodninske tožbe zaradi kršitev nacionalnega konkurenčnega prava, ki ne vpliva na trgovino med državami članicami v smislu člena 101 ali 102 PDEU.

- (11) Kadar ne obstaja pravo Unije, odškodninske tožbe urejajo nacionalna pravila in postopki držav članic. Iz sodne prakse Sodišča Evropske unije (v nadaljnjem besedilu: Sodišče) izhaja, da lahko vsakdo zahteva odškodnino za škodo, ki jo je utrpel, če obstaja vzročna zveza med takšno škodo in kršitvijo konkurenčnega prava. Vsa nacionalna pravila, ki urejajo uveljavljanje pravice do odškodnine za škodo, povzročeno s kršitvijo člena 101 ali 102 PDEU, vključno s pravili v zvezi z vidiki, ki jih ta direktiva ne obravnava, kot je pojem vzročne zveze med kršitvijo in škodo, morajo upoštevati načeli učinkovitosti in enakovrednosti. To pomeni, da jih ne bi smeli oblikovati ali uporabljati na način, ki pretirano otežuje ali dejansko onemogoča uveljavljanje pravice do nadomestila, zagotovljene s PDEU ali na način, ki je manj ugoden kot pravila, ki se uporabljajo za podobne nacionalne tožbe. Kadar države članice v nacionalnem pravu določijo druge pogoje za odškodnino, kot so odgovornost, ustreznost ali krivda, bi morale imeti možnost ohraniti te pogoje, če so skladni s sodno prakso Sodišča, načeloma učinkovitosti in enakovrednosti ter to direktivo.
- (12) Ta direktiva je del pravnega reda Unije v zvezi s pravico do odškodnine za škodo, povzročeno s kršitvami konkurenčnega prava Unije, zlasti glede vrnitve v prejšnje stanje in opredelitve škode, kakor sta opredeljeni v sodni praksi Sodišča, ter vnaprej ne omejuje nadaljnega razvoja pravnega reda Unije na tem področju. Vsakdo, ki je utrpel škodo, povzročeno s takšno kršitvijo, lahko zahteva odškodnino za dejansko izgubo (*damnum emergens*) in dobiček, za katerega je bila ta oseba prikrajšana (izgubljeni dobiček ali *lucrum cessans*), ter plačilo obresti, ne glede na to, ali so te kategorije v nacionalnem pravu opredeljene ločeno ali skupaj. Plačilo obresti je bistveni del odškodnine za povračilo nastale škode, ob upoštevanju pretečenega časa, pri čemer bi ga bilo treba plačati od nastanka škode do dejanskega plačila odškodnine, brez poseganja v opredelitev kot izravnalne ali zamudne obresti v nacionalnem pravu in v vprašanje, ali se pretečeni čas upošteva kot ločena kategorija (obresti) ali kot sestavni del dejanske izgube ali izgubljenega dobička. Pravila, ki se uporabljajo v ta namen, določijo države članice.
- (13) Pravica do odškodnine se priznava vsaki fizični ali pravni osebi – kot so potrošniki, podjetja in javni organi – ne glede na obstoj neposrednega pogodbenega razmerja s podjetjem kršiteljem in ne glede na to, ali je kršitev pred tem že ugotovil organ, pristojen za konkurenco. Ta direktiva državam članicam ne bi smela nalagati obveznosti, da uvedejo mehanizme kolektivnih pravnih sredstev za izvajanje členov 101 in 102 PDEU. Brez poseganja v odškodnino za izgubljeno priložnost popolna odškodnina na podlagi te direktive ne bi smela privedi do čezmerne odškodnine prek kazenskih odškodnin, večkratnih zneskov odškodnin ali drugih vrst odškodnin.
- (14) Za odškodninske tožbe za kršitev konkurenčnega prava Unije ali nacionalnega konkurenčnega prava je običajno potrebna večplastna analiza dejanskega stanja in ekonomskih dejavnikov. Z dokazi, potrebnimi za dokazovanje odškodninskega zahtevka, pogosto razpolagajo izključno nasprotna stranka ali tretje osebe ter zato niso zadosti znani ali dostopni tožniku. V takšnih okoliščinah lahko stroge pravne zahteve, da tožnik ob vložitvi tožbe podrobno izkaže vsa dejstva zadeve in predloži natančno določene dokaze v podporo tem dejstvom, neupravičeno ovirajo učinkovito uveljavljanje pravice do odškodnine, ki jo zagotavlja PDEU.
- (15) Dokazovanje je pomemben element, kar zadeva vložitev odškodninskih tožb zaradi kršitve konkurenčnega prava Unije ali nacionalnega konkurenčnega prava. Vendar pa je za postopke v zvezi s kršitvijo konkurenčnega prava značilna asimetrija informacij, zato je primerno zagotoviti, da se tožnikom podeli pravica do zagotovitve razkritja dokazov, povezanih z njihovim zahtevkom, ne da bi morali podrobno navesti vsak posamezni dokaz. Za zagotovitev enakopravnosti strank bi morala biti ta sredstva na voljo tudi tožencem v postopkih z odškodninskimi tožbami, da lahko zahtevajo razkritje dokazov zadevnih tožnikov. Nacionalnim sodiščem bi moralo biti omogočeno, da odredijo tudi razkritje dokazov tretjih oseb, vključno z javnimi organi. Kadar želi nacionalno sodišče odrediti razkritje dokazov Komisije, se uporabljata načelo iz člena 4(3) PEU o lojalnem sodelovanju med Unijo in državami članicami ter člen 15(1) Uredbe (ES) št. 1/2003, kar zadeva zaprosila za informacije. Kadar nacionalna sodišča javnim organom odredijo, naj razkrijejo dokaze, se uporabljajo načela pravnega in upravnega sodelovanja iz prava Unije ali nacionalnega prava.

- (16) Nacionalna sodišča bi morala imeti možnost, da pod njihovim strogim nadzorom, zlasti kar zadeva nujnost in sorazmernost ukrepov razkritja, na zahtevo stranke odredijo razkritje natančno določenih dokazov ali vrst dokazov. Iz zahteve po sorazmernosti izhaja, da je razkritje možno zahtevati le, ko je tožnik na podlagi dejstev, ki so mu dostopna pod razumnimi pogoji, verjetno izkazal, da je utrpel škodo, ki jo je povzročil toženec. Kadar je namen zahtevka za razkritje pridobiti določeno vrsto dokazov, bi morali to vrsto dokazov opredeliti z navedbo skupnih značilnosti njenih sestavnih delov, kot so narava, predmet ali vsebina dokumentov, katerih razkritje se zahteva, čas njihovega nastanka ali druga merila, če so dokazi, ki spadajo v to vrsto dokazov, relevantni v smislu te direktive. Takšne vrste dokazov bi bilo treba opredeliti kar najbolj natančno in podrobno na podlagi dejstev, dostopnih pod razumnimi pogoji.
- (17) Kadar sodišče ene države članice zahteva od pristojnega sodišča druge države članice, da pridobi dokaze, ali zahteva, da se dokazi neposredno pridobijo v drugi državi članici, se uporabijo določbe Uredbe Sveta (ES) št. 1206/2001 ⁽¹⁾.
- (18) Čeprav bi morali biti ustrezni dokazi, ki vsebujejo poslovne skrivnosti ali sicer zaupne informacije, v postopkih z odškodninskimi tožbami načeloma na voljo, pa je treba takšne zaupne informacije ustrezno zaščititi. Nacionalnim sodiščem bi morala biti zato na voljo vrsta ukrepov za zaščito takšnih zaupnih informacij pred razkritjem v postopku. Ti ukrepi bi lahko vključevali možnost prilagoditve občutljivih delov dokumentov, zaslišanj za zaprtimi vrati, ki omejujejo krog oseb, upravičenih prisostvovati razkritju dokazov, in navodila izvedencem za pripravo povzetkov informacij v zgoščeni ali sicer nezaupni obliki. Vendar pa ukrepi za varstvo poslovnih skrivnosti in drugih zaupnih podatkov ne bi smeli ovirati uveljavljanja pravice do nadomestila.
- (19) Ta direktiva ne vpliva na možnost uveljavljanja pravnih sredstev v skladu s pravom države članice zoper odredbo o razkritju niti na pogoje za uporabo teh pravnih sredstev.
- (20) Uredba (ES) št. 1049/2001 Evropskega parlamenta in Sveta ⁽²⁾ ureja dostop javnosti do dokumentov Evropskega parlamenta, Sveta in Komisije z namenom zagotoviti javnosti pravico do čim širšega dostopa do dokumentov teh institucij. Za to pravico sicer veljajo nekatere omejitve na podlagi javnega ali zasebnega interesa. To pomeni, da sistem izjem iz člena 4 navedene uredbe temelji na uravnoteženosti nasprotujočih si interesov v dani situaciji, in sicer najprej interesa, ki bi ga zbudilo razkritje zadevnih dokumentov, zatem pa še interesa, ki bi ga tako razkritje ogrozilo. Ta direktiva ne bi smela posegati v tovrstna pravila in prakse iz Uredbe (ES) št. 1049/2001.
- (21) Da bi lahko Komisija in nacionalni organi, pristojni za konkurenco, učinkovito in dosledno uporabljali člena 101 in 102 PDEU, je potreben enoten pristop na ravni Unije glede razkritja dokazov, ki so del spisa organa, pristojnega za konkurenco. Razkritje dokazov ne bi smelo neupravičeno ovirati učinkovitosti organov, pristojnih za konkurenco, pri izvajanju konkurenčnega prava. Ta direktiva ne zajema razkritja notranjih dokumentov organov, pristojnih za konkurenco, ali korespondence med temi organi.
- (22) Zaradi zagotovitve učinkovitega varstva pravice do odškodnine ni treba, da se tožniku razkrijejo vsi dokumenti, povezani s postopkom na podlagi člena 101 ali 102 PDEU, samo na podlagi njegove namere vložiti odškodninske tožbe, saj je malo verjetno, da bi morala odškodninska tožba temeljiti na vseh dokazih v spisu v zvezi s temi postopki.
- (23) Zahtevo po sorazmernosti bi bilo treba skrbno oceniti tudi takrat, kadar bi razkritje pomenilo vpogled v preiskovalno strategijo organa, pristojnega za konkurenco, ker bi razkrilo, kateri dokumenti so del spisa, ali kadar bi negativno vplivalo na način sodelovanja podjetij z organi, pristojnimi za konkurenco. Posebno pozornost bi bilo treba posvetiti preprečevanju iskanja na slepo, tj. vsesplošnemu iskanju ali preširokemu iskanju informacij, ki po vsej verjetnosti niso pomembne za stranke v postopku. Zahtevki za razkritje zato ne bi smeli veljati za sorazmerne, kadar se sklicujejo na splošno razkritje dokumentov iz spisa organa, pristojnega za konkurenco, v zvezi z določeno zadevo ali dokumentov, ki jih predloži stranka v določeni zadevi. Zahtevki za tako obsežno razkritje tudi ne bi bili združljivi z dolžnostjo vložnika zahtevka, da kar najbolj natančno in podrobno opredeli posamezne dokaze ali vrste dokazov.

⁽¹⁾ Uredba Sveta (ES) št. 1206/2001 z dne 28. maja 2001 o sodelovanju med sodišči držav članic pri pridobivanju dokazov v civilnih ali gospodarskih zadevah (UL L 174, 27.6.2001, str. 1).

⁽²⁾ Uredba Evropskega parlamenta in Sveta (ES) št. 1049/2001 z dne 30. maja 2001 o dostopu javnosti do dokumentov Evropskega parlamenta, Sveta in Komisije (UL L 145, 31.5.2001, str. 43).

- (24) Ta direktiva ne vpliva na pravico sodišč, ki lahko v skladu s pravom Unije ali nacionalnim pravom obravnavajo interes učinkovitega izvajanja konkurenčnega prava v javnem interesu v primeru odredbe razkritja katere koli vrste dokazov, razen izjav zaradi prizanesljivosti in vlog za poravnavo.
- (25) Za razkritja, ki bi, če bi bila odobrena, neupravičeno posegla v tekočo preiskavo organa, pristojnega za konkurenco, v zvezi s kršitvijo konkurenčnega prava Unije ali nacionalnega konkurenčnega prava, bi bilo treba uporabiti izjemo. Informacije, ki jih je pripravil in strankam v postopku poslal organ, pristojen za konkurenco, v postopku izvajanja konkurenčnega prava Unije ali nacionalnega konkurenčnega prava (kot je obvestilo o nasprotovanju) oziroma jih je pripravila stranka v takšnem postopku (kot so odgovori na zahteve organa, pristojnega za konkurenco, po informacijah ali izjave prič), bi se smele v postopkih z odškodninskimi tožbami torej razkriti šele po tem, ko organ, pristojen za konkurenco, konča svoj postopek, na primer s sprejetjem odločbe na podlagi člena 5 ali poglavja III Uredbe (ES) št. 1/2003, razen odločb o začasnih ukrepih.
- (26) Programi prizanesljivosti in poravnalni postopki so pomemben instrument izvajanja konkurenčnega prava Unije v javnem interesu, saj prispevajo k odkrivanju in učinkovitemu pregonu najhujših kršitev konkurenčnega prava ter nalaganju kazni zanje. Ker poleg tega številne odločbe organov, pristojnih za konkurenco, v kartelnih zadevah temeljijo na prijavi zaradi prizanesljivosti, odškodninske tožbe v kartelnih zadevah pa običajno izvirajo iz teh odločb, so programi prizanesljivosti prav tako pomembni za uspešne odškodninske tožbe v kartelnih zadevah. Podjetja se lahko odvrnejo od sodelovanja z organi, pristojnimi za konkurenco v okviru programov prizanesljivosti in poravnalnih postopkov, če bi bile razkrite samoobtoževalne izjave, kot so izjave zaradi prizanesljivosti in vloge za poravnavo, ki se pripravijo zgolj zaradi sodelovanja z organi, pristojnimi za konkurenco. Takšno razkritje bi lahko sodelujoča podjetja ali njihovo vodstveno osebje izpostavilo civilni ali kazenski odgovornosti pod pogoji, ki so težji kot pogoji sokršiteljev, ki ne sodelujejo z organi, pristojnimi za konkurenco. Da bi zagotovili nadaljnjo pripravljenost podjetij, da prostovoljno stopijo v stik z organi, pristojnimi za konkurenco, ter jim predložijo izjave zaradi prizanesljivosti ali vloge za poravnavo, bi bilo treba takšne dokumente izvzeti iz odredbe o razkritju dokazov. Navedeno odstopanje bi bilo treba uporabiti tudi za dobesedne navedbe iz izjave zaradi prizanesljivosti ali vloge za poravnavo, ki so vključeni v druge dokumente. Omejitve razkritja dokazov ne bi smele preprečevati organom, pristojnim za konkurenco, da objavijo svoje odločitve v skladu s pravom Unije ali nacionalnim pravom. Za zagotovitev, da to izvzetje ne posega neupravičeno v pravico oškodovancev do odškodnine, bi moralo biti omejeno na navedene prostovoljne in samoobtoževalne izjave zaradi prizanesljivosti in vloge za poravnavo.
- (27) Pravila iz te direktive o razkritju dokumentov, razen izjav o prizanesljivosti in vlog za poravnavo, zagotavljajo, da imajo oškodovanci vseeno dovolj drugih možnosti za pridobitev dostopa do ustreznih dokazov, ki jih potrebujejo za pripravo odškodninske tožbe. Nacionalnim sodiščem bi bilo treba na zahtevo tožnika omogočiti dostop do dokumentov, za katere se uveljavlja izjema, da se ugotovi, da njihova vsebina ne presega opredelitev izjav prizanesljivosti in vlog za poravnavo iz te direktive. Vsakršna vsebina, ki presega ti dve opredelitvi, bi se smela razkriti pod ustreznimi pogoji.
- (28) Nacionalna sodišča bi morala imeti možnost, da kadar koli v okviru odškodninske tožbe odredijo razkritje dokazov, ki obstajajo neodvisno od postopka organa, pristojnega za konkurenco („predhodne informacije“).
- (29) Organ, pristojen za konkurenco, bi moral razkritje dokazov odrediti le, ko jih ni mogoče pod razumnimi pogoji pridobiti od druge stranke ali tretje osebe.
- (30) V skladu s členom 15(3) Uredbe (ES) št. 1/2003 lahko organi, pristojni za konkurenco, na lastno pobudo nacionalnim sodiščem pisno predložijo pripombe o vprašanih glede uporabe člena 101 ali 102 PDEU. Zaradi ohranitve prispevka izvajanja v javnem interesu k uporabi navedenih členov bi morali imeti organi, pristojni za konkurenco, tudi možnost, da na lastno pobudo nacionalnemu sodišču predložijo pripombe za namene ocene sorazmernosti razkritja dokazov, vključenih v spis organa, ob upoštevanju učinka, ki bi ga takšno razkritje lahko imelo na učinkovitost izvajanja konkurenčnega prava v javnem interesu. Države članice bi morale imeti možnost, da vzpostavijo sistem, v skladu s katerim se organ, pristojen za konkurenco, obvesti o zahtevkih za razkritje informacij, če je oseba, ki zahteva razkritje, ali oseba, od katere se razkritje zahteva, vpletena v preiskavo organa, pristojnega za konkurenco, glede domnevne kršitve, ne da bi to posegalo v nacionalno pravo o postopkih *ex parte*.

- (31) Vsaka fizična ali pravna oseba, ki pridobi dokaze z dostopom do spisa organa, pristojnega za konkurenco, bi lahko te dokaze uporabila za namene odškodninske tožbe, katere stranka je. Takšno uporabo bi bilo treba dovoliti tudi fizični ali pravni osebi, ki je pravni naslednik pravic in obveznosti stranke, vključno prek pravnega nasledstva zahtevka stranke. Kadar je dokaz pridobila pravna oseba iz skupine podjetij, ki za namene uporabe členov 101 in 102 PDEU pomeni eno podjetje, bi se morala uporaba takšnega dokaza dovoliti tudi drugim pravnim osebam iz istega podjetja.
- (32) Vendar pa uporaba dokazov, pridobljenih z dostopom do spisa organa, pristojnega za konkurenco, ne bi smela neupravičeno omejevati učinkovitega izvrševanja konkurenčnega prava s strani organa, pristojnega za konkurenco. Da se zagotovi spoštovanje omejitev razkritja iz te direktive, bi bilo treba uporabo dokazov, kot so navedeni v uvodnih izjavah 24 in 25, ki so pridobljeni izključno z dostopom do spisa organa, pristojnega za konkurenco, omejiti na podlagi istih okoliščin. Omejitve bi morale bodisi veljati za nedopustne v odškodninskih tožbah ali biti drugače zaščitene z veljavnimi nacionalnimi pravili, da se zagotovi poln učinek omejitev razkritja teh vrst dokazov. Poleg tega dokazi, pridobljeni od organa, pristojnega za konkurenco, ne bi smeli postati predmet pravnega prometa. Možnost uporabe dokazov, ki so bili pridobljeni izključno z dostopom do spisa organa, pristojnega za konkurenco, bi zato morala biti omejena na fizično ali pravno osebo, ki ji je bil prvotno odobren dostop, in na njene pravne naslednike. Vendar pa ta omejitev izogibanja izmenjave dokazov nacionalnemu sodišču ne preprečuje, da bi odredilo razkritje takšnih dokazov pod pogoji iz te direktive.
- (33) Vložitev odškodninskega zahtevka ali začetek preiskave organa, pristojnega za konkurenco, predstavlja tveganje, da bi lahko zadevne osebe uničijo ali skrijejo dokaze, ki jih oškodovanec potrebuje za utemeljitev odškodninskega zahtevka. Da bi preprečili uničenje relevantnih dokazov in zagotovili izvrševanje sodnih odredb o razkritju, bi morala imeti nacionalna sodišča možnost naložiti dovolj odvračilne kazni. Kar zadeva stranke v postopku, je lahko posebej učinkovita kazen, s katero se je mogoče izogniti zamudam v postopku, možnost sprejetja odločitve v škodo strank v postopku z odškodninsko tožbo. Na voljo bi morale biti tudi kazni za neizpolnjevanje obveznosti varovanja zaupnih podatkov in za zlorabo podatkov, pridobljenih z razkritjem. Podobno bi morale biti kazni na voljo tudi, če se informacije, pridobljene z dostopom do spisa organa, pristojnega za konkurenco, zlorabijo v postopku z odškodninsko tožbo.
- (34) Da bi lahko Komisija in nacionalni organi, pristojni za konkurenco, zagotovili učinkovito in dosledno uporabo člena 101 in 102 PDEU, je potreben skupen pristop na ravni Unije glede učinka pravnomočnih odločb nacionalnih organov, pristojnih za konkurenco, v zvezi s kršitvami na nadaljnje odškodninske tožbe. Takšne odločbe se sprejmejo šele potem, ko je bila Komisija obveščena o predvideni odločbi ali – če odločbe ni – o vseh drugih dokumentih, ki nakazujejo predvideni razvoj postopka v skladu s členom 11(4) Uredbe (ES) št. 1/2003, ter če Komisija z začetkom postopka v skladu s členom 11(6) navedene uredbe ni razbremenila nacionalnih organov, pristojnih za konkurenco. V ta namen bi morala Komisija zagotoviti dosledno uporabo konkurenčnega prava Unije, tako da bi na dvostranski ravni in v okviru Evropske mreže za konkurenco zagotovila smernice nacionalnim organom, pristojnim za konkurenco. Zaradi krepitve pravne varnosti, izogibanja nedoslednosti pri uporabi členov 101 in 102 PDEU, povečanja uspešnosti in procesne učinkovitosti odškodninskih tožb ter krepitve delovanja notranjega trga za podjetja in potrošnike ugotovitve o kršitvi člena 101 ali 102 PDEU iz pravnomočne odločbe nacionalnega organa, pristojnega za konkurenco, ali pritožbenega sodišča ne bi smelo biti mogoče znova izpodbijati v poznejših odškodninskih tožbah. Takšna ugotovitev bi zato morala veljati za neovrgljivo dokazano v odškodninskih tožbah, vloženi v državi članici nacionalnega organa, pristojnega za konkurenco, ali pritožbenega sodišča, ki obravnava to kršitev. Vendar bi moral učinek ugotovitve zajemati le naravo kršitve ter njen vsebinski, osebni, časovni in geografski obseg, kot ga je ugotovil organ, pristojen za konkurenco, ali pritožbeno sodišče pri izvajanju sodne pristojnosti. Kadar je bilo v odločbi ugotovljeno, da so bile kršene določbe nacionalnega konkurenčnega prava, kadar se konkurenčno pravo Unije in nacionalno konkurenčno pravo vzporedno uporabljata v isti zadevi, bi moralo veljati, da je ta kršitev tudi neovrgljivo dokazana.
- (35) Kadar je odškodninska tožba vložena v državi članici, ki ni država članica nacionalnega organa, pristojnega za konkurenco, ali pritožbenega sodišča, ki je ugotovilo kršitev člena 101 ali 102 PDEU, na katero se tožba nanaša, bi bilo treba dovoliti, da se takšna ugotovitev v pravnomočni odločbi nacionalnega organa, pristojnega za konkurenco, ali pritožbenega sodišča, predloži nacionalnemu sodišču vsaj kot dokaz *prima facie*, da je bilo kršeno konkurenčno pravo. Po potrebi se ugotovitev lahko oceni skupaj z drugim gradivom, ki ga stranki predložita. Učinek odločb nacionalnih organov, pristojnih za konkurenco, in pritožbenih sodišč, s katerimi se ugotovi kršitev pravic konkurence, ne posega v pravice in obveznosti nacionalnih sodišč iz člena 267 PDEU.

- (36) Nacionalna pravila o nastopu, teku, pretrganju ali prekinitvi zastaranja ne bi smela neupravičeno ovirati vlaganja odškodninskih tožb. To je zlasti pomembno v primeru tožb, vloženih na podlagi ugotovitve organa, pristojnega za konkurenco, ali pritožbenega sodišča o kršitvi. Zato bi morale biti še vedno mogoče vložiti odškodninsko tožbo po koncu postopka organa, pristojnega za konkurenco, zaradi izvajanja nacionalnega konkurenčnega prava ali konkurenčnega prava Unije. Zastaranje ne bi smelo začeti teči pred prenehanjem kršitve in pred tem, ko se tožnik seznanj ali pa se lahko razumno pričakuje, da je seznanjen z ravnanjem, ki pomeni kršitev, dejstvom, da je kršitev tožniku povzročila škodo in identiteto kršitelja. Države članice bi morale imeti možnost, da ohranijo ali uvedejo absolutno zastaranje, ki je splošno veljavno, če tek takšnih absolutnih zastaranj dejansko ne onemogoči uveljavljanja pravice do popolne odškodnine ali ga pretirano oteži.
- (37) Kadar več podjetij skupaj krši pravila o konkurenci, kot v primeru kartela, je primerno, da se določi solidarna odgovornost teh sokršiteljev za vso škodo, ki jo je povzročila kršitev. Sokršitelj, ki plača več, kot znaša njegov delež v škodi, bi moral imeti pravico zahtevati, da mu drugi sokršitelji povrnejo presežek prispevka. Določitev takšnega deleža kot relativne odgovornosti zadevnega kršitelja in relevantnih meril, kot so prihodki, tržni delež ali vloga v kartelu, ureja veljavno nacionalno pravo, ob upoštevanju načel učinkovitosti in enakovrednosti.
- (38) Podjetja, ki sodelujejo z organi, pristojnimi za konkurenco, v okviru programa prizanesljivosti, imajo ključno vlogo pri odkrivanju kršitev skrivnih kartelov in pri zaustavljanju takšnih kršitev, s čimer se pogosto ublaži škoda, ki bi jo lahko povzročilo nadaljnje izvajanje kršitve. Zato je primerno uvesti določbo za podjetja, ki jim je organ, pristojen za konkurenco, v okviru programa prizanesljivosti priznal imuniteto pred globami, da se zaščitijo pred neupravičeno izpostavljenostjo odškodninskim zahtevkom, pri tem pa se upošteva, da odločba organa, pristojnega za konkurenco, o obstoju kršitve lahko postane pravnomočna za osebo z imuniteto, preden postane pravnomočna za druga podjetja, ki jim imuniteta ni bila priznana, kar pomeni, da je oseba z imuniteto lahko prednostno obravnavana v pravnem postopku. Zato je primerno, da je oseba z imuniteto načeloma oproščena solidarne odgovornosti za celotno škodo in da prispevek z ozirom na prispevke sokršiteljev ne preseže zneska škode, ki jo je povzročila svojim neposrednim ali posrednim kupcem oziroma, v primeru nakupnega kartela, svojim neposrednim ali posrednim dobaviteljem. Če je kartel povzročil škodo le tretjim osebam, ki niso stranke oziroma dobavitelji kršitelja, prispevek osebe z imuniteto ne bi smel preseči njene relativne odgovornosti za škodo, ki jo je povzročil kartel. Ta delež bi bilo treba določiti v skladu z istimi pravili, kot se uporabljajo za določitev prispevkov kršiteljev. Oseba z imuniteto bi morala ostati v celoti odgovorna za škodo oškodovancem, ki niso njeni neposredni ali posredni kupci ali dobavitelji, le, kadar ti ne morejo pridobiti popolne odškodnine od drugih kršiteljev.
- (39) Škoda v obliki dejanske izgube je lahko posledica razlike med dejansko plačano ceno in ceno, ki bi bila plačana, če kršitve ne bi bilo. Če je oškodovanec zmanjšal svojo dejansko izgubo tako, da jo je delno ali v celoti prenesel naprej na lastne kupce, nadalje prenesena izguba ne pomeni več škode, za katero je stranka, ki jo je prenesla naprej, upravičena do odškodnine. Zato je načeloma primerno, da se kršitelju dovoli uveljavljanje nadaljnega prenosa dejanske izgube kot ugovora zoper odškodninski zahtevek. Primerno je določiti obveznost kršitelja, da pri uveljavljanju ugovora nadaljnega prenosa izkaže obstoj in obseg povečanih stroškov, ki so bili preneseni naprej. To dokazno breme ne bi smelo vplivati na možnost kršitelja, da uporabi dokaze, ki niso dokazi, s katerimi razpolaga, tj. na primer dokaze, že pridobljene v okviru postopka, ali dokaze, s katerimi razpolagajo druge stranke ali tretje osebe.
- (40) Kadar nadaljnji prenos povzroči manjšo prodajo in s tem škodo v obliki izgubljenega dobička, to ne bi smelo vplivati na pravico do zahteve za odškodnino zaradi takšne izgube dobička.
- (41) Glede na pogoje poslovanja podjetij je lahko trgovinska praksa taka, da se povečanja cene prenašajo po dobavni verigi naprej. Potrošniki ali podjetja, na katere je bila na ta način prenesena dejanska izguba, so utrpeli škodo, ki je bila povzročena s kršitvijo konkurenčnega prava Unije ali nacionalnega konkurenčnega prava. Čeprav bi navedeno škodo moral povrniti kršitelj, pa je lahko potrošnikom ali podjetjem, ki od kršitelja niso kupili ničesar, še zlasti težko dokazati obseg takšne škode. Zato je primerno zagotoviti, da v primeru, ko je obstoj odškodninskega zahtevka ali zneska za škodo, ki se dodeli, odvisen od tega, ali in v kakšnem obsegu so se povečani stroški, ki jih je plačal neposredni kupec kršitelja, prenesli na posrednega kupca, velja, da je posredni kupec predložil dokaz, v

skladu s katerim so bili povečani stroški, ki jih je plačal navedeni neposredni kupec, preneseni na posrednega kupca, če lahko ta *prima facie* dokaže, da je bil takšen nadaljnji prenos opravljen. Ta izpodbojna domneva velja, razen če lahko kršitelj na sodišču prepričljivo dokaže, da dejanska izguba ni bila ali ni bila v celoti prenesena na posrednega kupca. Poleg tega je primerno določiti, pod katerimi pogoji velja, da je posredni kupec predložil tak *prima facie* dokaz. Kar zadeva ocenjevanje obsega nadaljnjega prenosa, bi moralo biti nacionalno sodišče pristojno oceniti, kateri del povečanih stroškov se je v sporu, ki teče pred njim, prenesel naprej na raven posrednih kupcev.

- (42) Komisija bi morala izdati jasne, preproste in izčrpne smernice za nacionalna sodišča o tem, kako oceniti delež povečanih stroškov, ki so bili preneseni naprej na posredne kupce.
- (43) Kršitve konkurenčnega prava so pogosto povezane s pogoji in ceno, po katerih se blago ali storitve prodajajo, ter vodijo do povečanih stroškov in druge škode za stranke kršiteljev. Kršitev se lahko nanaša tudi na dobavo kršitelju (na primer pri nakupnem kartelu). V takšnih primerih bi dejanska izguba lahko nastala zaradi nižje cene, ki jo kršitelji plačajo svojim dobaviteljem. To direktivo in zlasti določbe o nadaljnjem prenosu bi bilo treba ustrezno uporabljati v teh primerih.
- (44) Odškodninske tožbe lahko vložijo osebe, ki so kupile blago ali storitve od kršitelja, ter kupci z nižjih stopenj dobavne verige. Da bi bile sodbe v takšnih povezanih postopkih dosledne in da bi se s tem izognili škodi, ker za kršitev nacionalnega konkurenčnega prava ali konkurenčnega prava Unije ni bila izplačana popolna odškodnina, ali da bi se izognili zahtevi, da kršitelj plača odškodnino za škodo, ki je oškodovanci niso utrpeli, bi morala biti nacionalna sodišča pristojna oceniti odstotek povečanih stroškov, ki je bil v sporu, ki teče pred tem sodiščem, naložen neposrednim ali posrednim kupcem. V tem smislu bi morala imeti nacionalna sodišča možnost s postopkovnimi ali materialnimi sredstvi, ki so na voljo v skladu s pravom Unije in nacionalnim pravom, ustrezno upoštevati vse povezane sodne postopke in sodbe v njih, zlasti tiste, v katerih je sodišče ugotovilo, da je bil dokazan nadaljnji prenos. Nacionalnim sodiščem bi morala biti na voljo ustrezna procesna sredstva, kot je združitev zahtevkov, s katerimi bi zagotovila, da odškodnina za dejansko izgubo, plačano na kateri koli stopnji dobavne verige, ne presega povečanih stroškov zaradi škode, povzročene na tej stopnji. Takšna sredstva bi morala biti na voljo tudi v čezmejnih zadevah. Možnost, da se ustrezno upoštevajo sodbe, ne bi smela posegati v temeljne pravice do obrambe in pravice do učinkovitega pravnega sredstva in poštenega sojenja tistih oseb, ki niso stranke v teh sodnih postopkih, ter v pravila o dokazni vrednosti sodb, sprejetih v zvezi s tem. Možno je, da se tožbe, ki tečejo pred sodišči različnih držav članic, štejejo za povezane postopke v smislu člena 30 Uredbe (EU) št. 1215/2012 Evropskega parlamenta in Sveta ⁽¹⁾. Na podlagi navedenega člena lahko nacionalna sodišča, razen tistega, ki je prvo začelo postopek, prekinejo postopek ali pa se v določenih okoliščinah izrečejo za nepristojna. Ta direktiva ne posega v pravice in obveznosti nacionalnih sodišč iz navedene uredbe.
- (45) Oškodovanec, ki je dokazal, da je utrpel škodo kot posledico kršitve konkurenčnega prava, mora še vedno izkazati višino škode, da bi prejel odškodnino. Ocenjevanje škode v zadevah iz področja konkurenčnega prava je vsebinsko zelo zahtevno in lahko zahteva uporabo zapletenih ekonomskih modelov. To je pogosto zelo drago in tožniki se soočijo s težavami pri pridobivanju podatkov, potrebnih za utemeljitev njihovih zahtevkov. Ocenjevanje škode v zadevah iz področja konkurenčnega prava lahko pomeni precejšnjo oviro za učinkovito reševanje zahtevkov za odškodnino.
- (46) Kadar ne obstajajo pravila Unije o ocenjevanju višine škode, povzročene s kršitvijo konkurenčnega prava, nacionalni pravni sistemi držav članic določijo svoja pravila za oceno višine škode, na ravni držav članic in nacionalnih sodišč pa se določi, katere zahteve mora izpolniti tožnik pri dokazovanju višine škode, ki jo je utrpel, načine, ki jih lahko uporabi pri ocenjevanju višine škode, in posledice, če predpisanih zahtev ne more izpolniti v celoti. Vendar pa zahteve iz nacionalnega prava v zvezi z ocenjevanjem višine škode ne bi smele biti niti manj ugodne od zahtev v zvezi s podobnimi postopki po nacionalnem pravu (načelo enakovrednosti) niti povzročiti, da bi bilo uveljavljanje pravice do odškodnine iz prava Unije dejansko nemogoče ali pretirano oteženo (načelo učinkovitosti). Upoštevati bi bilo treba vsakršno asimetrijo informacij med strankama in dejstvo, da ocenjevanje višine škode pomeni ocenjevanje tega, kako bi se zadevni trg razvijal, če ne bi bilo kršitve. To ocenjevanje pomeni izvedbo primerjave dejanskega stanja s stanjem, ki je samo po sebi le domneva in kot takšno ne more biti nikoli

⁽¹⁾ Uredba (EU) št. 1215/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. decembra 2012 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL L 351, 20.12.2012, str. 1).

popolnoma natančno določeno. Zato je primerno, da se zagotovi, da so nacionalna sodišča pristojna za ocenjevanje višine škode, povzročene s kršitvijo konkurenčnega prava. Države članice bi morale zagotoviti, da lahko nacionalni organi, pristojni za konkurenco, na zahtevo predložijo smernice glede višine. Za zagotovitev skladnosti in predvidljivosti bi morala Komisija zagotoviti splošne smernice na ravni Unije.

- (47) Da bi odpravili asimetrijo informacij in nekatere težave v zvezi ocenjevanjem višine škode v zadevah na področju konkurenčnega prava, ter da bi zagotovili učinkovito reševanje odškodninskih zahtevkov, je primerno domnevati, da kršitve v primeru kartela povzročijo škodo, zlasti prek vpliva na ceno. Odvisno od okoliščin primera, karteli povzročijo zvišanje cene ali preprečijo znižanje cen, do katerega bi prišlo, z izjemo kartela. Ta domneva ne bi smela zajemati konkretnega obsega škode. Kršitelji bi morali imeti možnost izpodbijanja takšne domneve. To izpodbojno domnevo je primerno omejiti na kartele zaradi njihove skrivne narave, ki povečuje asimetrijo informacij in tožnikom otežuje pridobivanje dokazov, ki so potrebni za dokaz obstoja škode.
- (48) Da bi zmanjšali negotovost za kršitelje in oškodovance, je za tožence zaželeno poravnava „enkrat za vselej“. Zato bi bilo kršitelje in oškodovance treba spodbuditi k sklenitvi dogovora o povrnitvi škode, povzročene s kršitvijo konkurenčnega prava, in sicer s pomočjo mehanizmov sporazumnega reševanja sporov, kot so zunajsodne poravnave (tudi tiste, pri katerih lahko sodnik razglasi zavezujočo poravnavo), arbitraža in mediacija ali sprava. Takšno sporazumno reševanje sporov bi moralo vključiti toliko oškodovancev in kršiteljev, kot je to zakonsko dopustno. Določbe te direktive o sporazumnem reševanju sporov so zato namenjene omogočanju uporabe takšnih mehanizmov in njihove večje učinkovitosti.
- (49) Zastaralni roki za vložitev odškodninskih tožb bi lahko bili takšni, da oškodovancem in kršiteljem ne bi dopuščali dovolj časa za sklenitev dogovora o odškodnini, ki se izplača. Da bi obema stranema dali dejansko priložnost za sporazumno rešitev spora, preden začneta postopek pred nacionalnimi sodišči, bi se morali zastaralni roki za čas postopka sporazumnega reševanja spora pretrgati.
- (50) Poleg tega bi moralo imeti nacionalno sodišče v primeru, ko se stranki po vložitvi odškodninske tožbe pri njem odločita, da bosta predmet te tožbe poizkušali sporazumno rešiti, možnost pretrgati postopek, ki teče pred njim, za čas postopka sporazumnega reševanja spora. Nacionalno sodišče bi moralo pri odločanju o tem, ali naj pretrga postopek, upoštevati interes hitre rešitve spora.
- (51) Da bi spodbudili sklepanje sporazumnih poravnav, kršitelj, ki plača odškodnino v okviru sporazumne rešitve spora, ne bi smel biti v slabšem položaju v razmerju do sokršiteljev kot v primeru, da ne bi sklenil sporazumne poravnave. To se lahko zgodi, kadar je kršitelj, ki sklene poravnavo, tudi po sklenitvi sporazumne poravnave še naprej solidarno odgovoren za celotno škodo, povzročeno s kršitvijo. Kršitelj, ki sklene poravnavo, zato načeloma ne bi smel biti dolžan prispevati k finančnemu znesku odškodnine, ki ga sokršitelji, ki niso sklenili poravnave, plačajo oškodovancu, s katerim je prvi kršitelj že sklenil poravnavo. Pogoji za to pravilo o neplačilu prispevka je, da bi se moral zahtevke oškodovanca zmanjšati za delež kršitelja, s katerim se je poravnal, v škodi, ki mu je bila povzročena, ne glede na to, ali je znesek poravnave enak sorazmernemu deležu škode, ki jo je sokršitelj, ki sklene poravnavo, povzročil oškodovancu, ki sklene poravnavo, ali ne. Ta sorazmerni delež bi bilo treba določiti v skladu s pravili, kot se uporabljajo za določitev prispevkov kršiteljev. Brez takšnega zmanjšanja odškodnine bi bili kršitelji, ki se niso poravnali, neupravičeno prizadeti s poravnavo, katere stranke niso bili. Vendar pa bi moral zaradi zagotovitve pravice do popolne odškodnine kršitelj, ki sklene poravnavo, še vedno plačati odškodnino, kadar je to edina možnost oškodovanca, ki sklene poravnavo, da pridobi odškodnino za preostali znesek zahtevka. Preostali znesek zahtevka pomeni znesek oškodovanca, ki sklene poravnavo, zmanjšan za delež sokršitelja, ki sklene poravnavo, v škodi, ki je bila s kršitvijo povzročena oškodovancu. Ta možnost, da se od sokršitelja, ki sklene poravnavo, zahteva odškodnino, obstaja, razen če je ta možnost izrecno izključena v okviru pogojev sporazumne poravnave.
- (52) Izogibati bi se bilo treba primerom, v katerih sokršitelji, ki sklenejo poravnavo, pri plačilu prispevka sokršiteljem, ki ne sklenejo poravnave, za odškodnino, ki so jo plačali oškodovancem, ki ne sklenejo poravnave, skupni znesek odškodnine presega njihovo relativno odgovornost za škodo, povzročeno s kršitvijo. Kadar se torej od sokršiteljev, ki sklenejo poravnavo, zahteva, naj prispevajo k znesku odškodnine, ki ga oškodovancem, ki ne sklenejo poravnave, pozneje plačajo sokršitelji, ki ne sklenejo poravnave, bi morala nacionalna sodišča upoštevati znesek odškodnine, ki je že bila izplačana v okviru sporazumne poravnave, pri tem pa biti pozorno na to, da vsi sokršitelji niso nujno v enaki meri vpleteni v celoten vsebinski, časovni in geografski obseg kršitve.

- (53) Ta direktiva spoštuje temeljne pravice in upošteva načela, priznana z Listino Evropske unije o temeljnih pravicah.
- (54) Ker ciljev te direktive, in sicer vzpostavitve pravil glede odškodninskih tožb zaradi kršitev konkurenčnega prava Unije, da bi zagotovili polni učinek členov 101 in 102 PDEU ter pravilno delovanje notranjega trga za podjetja in potrošnike, države članice ne morejo zadovoljivo doseči, temveč se zaradi potrebne učinkovitosti in doslednosti pri uporabi členov 101 in 102 PDEU lažje dosežejo na ravni Unije, lahko Unija sprejme ukrepe v skladu z načelom subsidiarnosti iz člena 5 PEU. V skladu z načelom sorazmernosti iz navedenega člena ta direktiva ne presega tistega, kar je potrebno za doseganje navedenih ciljev.
- (55) V skladu s Skupno politično izjavo z dne 28. septembra 2011 držav članic in Komisije o obrazložitvenih dokumentih ⁽¹⁾ se države članice zavezujejo, da bodo v upravičenih primerih obvestilu o ukrepih za prenos priložile en ali več dokumentov, v katerih se pojasni razmerje med sestavnimi elementi direktive in ustrežajočimi deli nacionalnih instrumentov za prenos. Zakonodajalec meni, da je posredovanje takih dokumentov v primeru te direktive upravičeno.
- (56) Primerno je določiti pravila za začasno uporabo te direktive –

SPREJELA NASLEDNJO DIREKTIVO:

POGLAVJE I

PREDMET UREJANJA, PODROČJE UPORABE IN OPREDELITVE POJMOV

Člen 1

Predmet urejanja in področje uporabe

1. Ta direktiva določa nekatera pravila za zagotovitev, da lahko vsakdo, ki je utrpel škodo zaradi kršitve konkurenčnega prava s strani podjetja ali podjetniških združenj, učinkovito uveljavlja pravico, da od tega podjetja ali združenja zahteva popolno odškodnino za takšno škodo. Ta direktiva določa pravila, ki spodbujajo neizkrivljanje konkurence na notranjem trgu in odpravljajo ovire za njegovo pravilno delovanje, in sicer z zagotavljanjem enakovredne zaščite po vsej Uniji za vsakogar, ki je utrpel takšno škodo.
2. Ta direktiva določa pravila, s katerimi se usklajuje izvajanje pravil o konkurenci s strani organov, pristojnih za konkurenco, in pravil v zvezi z odškodninskimi tožbami pred nacionalnimi sodišči.

Člen 2

Opredelitve pojmov

V tej direktivi se uporabljajo naslednje opredelitve pojmov:

1. „kršitev konkurenčnega prava“ pomeni kršitev člena 101 ali 102 PDEU ali nacionalnega konkurenčnega prava;
2. „kršitelj“ pomeni podjetje ali podjetniško združenje, ki je kršilo konkurenčno pravo;
3. „nacionalno konkurenčno pravo“ pomeni določbe nacionalnega prava, ki imajo večinoma isti cilj kot člena 101 in 102 PDEU ter se uporabljajo v isti zadevi in vzporedno s konkurenčnim pravom Unije v skladu s členom 3(1) Uredbe (ES) št. 1/2003, z izjemo določb nacionalnega prava, ki nalagajo kazenske sankcije fizičnim osebam, razen kadar so takšne kazenske sankcije sredstvo, s katerim se izvršujejo pravila konkurence, ki se uporabljajo za podjetja;
4. „odškodninska tožba“ pomeni tožbo po nacionalnem pravu, v okviru katere domnevni oškodovanec ali zastopnik enega ali več domnevnih oškodovancev, če pravo Unije ali nacionalno pravo zagotavlja to možnost, ali fizična ali pravna oseba, ki je pravni naslednik pravic domnevnega oškodovanca, vključno z osebo, ki je prevzela zahtevek, vloži odškodninski zahtevek na nacionalnem sodišču;
5. „odškodninski zahtevek“ pomeni zahtevek za povračilo škode, povzročene s kršitvijo konkurenčnega prava;
6. „oškodovanec“ pomeni osebo, ki je utrpela škodo, povzročeno s kršitvijo konkurenčnega prava;

⁽¹⁾ UL C 369, 17.12.2011, str. 14.

7. „nacionalni organ, pristojen za konkurenco,“ pomeni organ, ki ga država članica v skladu s členom 35 Uredbe (ES) št. 1/2003 določi kot odgovornega za uporabo členov 101 in 102 PDEU;
8. „organ, pristojen za konkurenco,“ pomeni Komisijo ali nacionalni organ, pristojen za konkurenco oziroma oba, če se tako smiselno razume;
9. „nacionalno sodišče“ pomeni sodišče države članice v smislu člena 267 PDEU;
10. „pritožbeno sodišče“ pomeni nacionalno sodišče, ki je na podlagi rednega pritožbenega postopka pristojno za sodno presojo odločb nacionalnih organov, pristojnih za konkurenco, ali presojo sodb v zvezi z njimi, ne glede na to, ali je to sodišče pristojno za ugotavljanje kršitev konkurenčnega prava ali ne;
11. „odločba o kršitvi“ pomeni odločbo organa, pristojnega za konkurenco, ali pritožbenega sodišča, ki ugotovi kršitev konkurenčnega prava;
12. „pravnomočna odločba o kršitvi“ pomeni odločbo o kršitvi, zoper katero se ni mogoče ali ni več mogoče pritožiti na podlagi rednega pravnega sredstva;
13. „dokaz“ pomeni vse vrste dokazov, ki so dopustni v postopku pred nacionalnim sodiščem, zlasti dokumente in vse druge predmete, ki vsebujejo informacije, ne glede na vrsto nosilca, na katerem so informacije shranjene;
14. „kartel“ pomeni dogovor ali usklajeno ravnanje dveh ali več konkurentov, katerega namen je usklajevanje njihovega konkurenčnega ravnanja na trgu ali vplivanje na relevantne parametre konkurence s praksami, kot so, vendar ne samo, določanje ali usklajevanje nakupnih ali prodajnih cen ali drugih pogojev trgovanja, vključno s pravicami intelektualne lastnine, razdelitev proizvodnih ali prodajnih kvot, delitev trgov in kupcev, vključno z manipulacijo razpisov za zbiranje ponudb, omejitve pri uvozu ali izvozu ali protikonkurenčni ukrepi zoper druge konkurente;
15. „program prizanesljivosti“ pomeni program v zvezi z uporabo člena 101 PDEU ali ustreznih določb nacionalne zakonodaje, na podlagi katerega udeleženec v skrivnem kartelu neodvisno od drugih podjetij v kartelu sodeluje s preiskovalnim organom ali organom, pristojnim za konkurenco, tako da prostovoljno predloži informacije o kartelu in svojo vlogo v njem, v zameno za kar se mu z odločbo ali ustavitvijo postopka prizna imuniteta pred kakršno koli globo, ki se naloži kartelu, ali znižanje takšne globe;
16. „izjava zaradi prizanesljivosti“ pomeni ustno ali pisno poročilo ali dokumentacijo, ki ju podjetje ali fizična oseba ali njun zastopnik prostovoljno zagotovi organu, pristojnemu za konkurenco, in v okviru katerih so navedene informacije podjetja ali fizične osebe o kartelu in opis njegove vloge v njem, pripravljeno pa je bilo posebej za predložitev organu, pristojnemu za konkurenco, z namenom priznanja imunitete ali znižanja globe v okviru programa prizanesljivosti, in ne izključuje predhodnih informacij;
17. „predhodne informacije“ pomenijo dokaz, ki obstaja neodvisno od postopka organa, pristojnega za konkurenco, ne glede na to, ali spis organa, pristojnega za konkurenco, te informacije vsebuje ali ne;
18. „vloga za poravnavo“ pomeni poročilo, ki ga prostovoljno predstavi podjetje ali je predstavljeno v njegovem imenu organu, pristojnem za konkurenco, v katerem prizna svoje sodelovanje pri kršitvi konkurenčnega prava in prevzame odgovornost za takšno kršitev konkurenčnega prava ali se je odreklo ugovarjanju takšnemu sodelovanju in odgovornosti, in je pripravljeno posebej za to, da bi organ, pristojen za konkurenco, lahko uporabil poenostavljeni ali hitri postopek;
19. „oseba z imuniteto“ pomeni podjetje ali fizično osebo, ki mu je organ, pristojen za konkurenco, priznal imuniteto pred globami v okviru programa prizanesljivosti;
20. „povečani stroški“ pomenijo razliko med dejansko plačano ceno in ceno, ki bi obveljala, če ne bi bilo kršitve konkurenčnega prava;
21. „sporazumno reševanje sporov“ pomeni vsak mehanizem, ki strankam omogoči, da dosežejo izvensodno rešitev spora v zvezi z odškodninskim zahtevkom;
22. „sporazumna poravnava“ pomeni sporazum, dosežen na podlagi sporazumne rešitve spora;
23. „neposredni kupec“ pomeni fizično ali pravno osebo, ki je neposredno od kršitelja pridobila izdelke ali storitve, ki so bile predmet kršitve konkurenčnega prava;
24. „posredni kupec“ pomeni fizično ali pravno osebo, ki ni pridobila neposredno od kršitelja, temveč je pridobila od neposrednega kupca ali nadaljnjega kupca izdelke ali storitve, ki so bile predmet kršitve konkurenčnega prava, ali izdelke ali storitve, ki izhajajo iz takšnega blaga ali storitev.

Člen 3

Pravica do popolne odškodnine

1. Države članice zagotovijo, da fizične ali pravne osebe, ki so utrpeli škodo zaradi kršitve konkurenčnega prava, lahko zahtevajo in dobijo popolno odškodnino za takšno škodo.
2. S popolno odškodnino se za osebo, ki je utrpela škodo, vzpostavi stanje, v katerem bi bila, če ne bi bilo kršitve konkurenčnega prava. Popolna odškodnina zato zajema pravico do odškodnine za dejansko izgubo in izgubljeni dobiček skupaj s plačilom obresti.
3. Popolna odškodnina po tej direktivi ne pomeni čezmernih odškodnin, bodisi kazenskih odškodnin, večkratnih zneskov odškodnin ali drugih vrst odškodnin.

Člen 4

Načelo učinkovitosti in enakovrednosti

V skladu z načelom učinkovitosti države članice zagotovijo, da se vsa nacionalna pravila in postopki v zvezi z uveljavljanjem odškodninskih zahtevkov oblikujejo in uporabljajo tako, da v praksi ne onemogočajo ali pretirano otežujejo uveljavljanja pravice po pravu Unije do popolne odškodnine za škodo, povzročeno s kršitvijo konkurenčnega prava. V skladu z načelom enakovrednosti nacionalna pravila in postopki v zvezi z odškodninskimi tožbami zaradi kršitev člena 101 ali 102 PDEU za domnevne oškodovance niso manj ugodna kot pravila in postopki, ki urejajo podobne odškodninske tožbe zaradi kršitev nacionalnega prava.

POGLAVJE II

RAZKRITJE DOKAZOV

Člen 5

Razkritje dokazov

1. Države članice zagotovijo, da lahko nacionalna sodišča v postopkih v zvezi z odškodninsko tožbo v Uniji na zahtevo tožnika, ki predloži utemeljeno obrazložitev z dejstvi in dokazi, ki so dostopni pod razumnimi pogoji in zadostno podpirajo verjetnost odškodninskega zahtevka, tožencu ali tretji osebi odredijo razkritje ustreznih dokazov, s katerimi razpolagajo, v skladu s pogoji iz tega poglavja. Države članice nacionalnim sodiščem zagotovijo tudi možnost, da na zahtevo toženca tožniku ali tretji osebi odredijo razkritje ustreznih dokazov.

Ta odstavek ne posega v pravice in obveznosti nacionalnih sodišč iz Uredbe (ES) št. 1206/2001.

2. Države članice zagotovijo, da lahko nacionalna sodišča odredijo razkritje določenih dokazov ali ustreznih dokazov, ki so v utemeljeni obrazložitvi karseda natančno in podrobno opisani na podlagi dejstev, dostopnih pod razumnimi pogoji.
3. Države članice zagotovijo, da nacionalna sodišča omejijo razkritje dokazov le na tisto, kar je sorazmerno. Pri odločanju o tem, ali je razkritje, ki ga je zahtevala stranka, sorazmerno, nacionalna sodišča upoštevajo legitimni interes vseh zadevnih strank in tretjih oseb. Upoštevajo zlasti:
 - (a) koliko je zahtevk ali ugovor podprt z razpoložljivimi dejstvi in dokazi, ki utemeljujejo zahtevo po razkritju dokazov;
 - (b) obseg in stroške razkritja, zlasti za zadevne tretje osebe, vključno s preprečitvijo vsesplošnega iskanja informacij, ki po vsej verjetnosti niso pomembne za stranke postopka;
 - (c) ali dokazi, katerih razkritje se zahteva, vsebujejo zaupne informacije, zlasti v zvezi s tretjimi osebami, in ali obstajajo ureditve o varovanju takšnih zaupnih informacij.
4. Države članice zagotovijo, da imajo nacionalna sodišča pristojnost, da odredijo razkritje dokazov, ki vsebujejo zaupne informacije, kadar menijo, da so pomembni za odškodninsko tožbo. Zagotovijo tudi, da imajo nacionalna sodišča pri odreditvi razkritja takšnih informacij na voljo učinkovite ukrepe za varstvo takšnih informacij.

5. Interes podjetij, da se po kršitvi konkurenčnega prava izognejo odškodninskim tožbam, ne predstavlja interesa, ki bi ga bilo treba zaščititi.
6. Države članice zagotovijo, da nacionalna sodišča pri odredbah o razkritju dokazov uveljavljajo polni učinek varovanja poklicne skrivnosti odvetnikov v skladu s pravom Unije ali nacionalnim pravom.
7. Države članice zagotovijo, da imajo osebe, od katerih se zahteva razkritje, možnost, da so zaslišane, preden nacionalno sodišče odredi razkritje v skladu s tem členom.
8. Brez poseganja v odstavka 4 in 7 ter v člen 6, ta člen državam članicam ne preprečuje, da ohranijo ali uvedejo pravila, ki bi dovoljevala razkritje dokazov v širšem obsegu.

Člen 6

Razkritje dokazov iz spisa organa, pristojnega za konkurenco

1. Države članice zagotovijo, da se za namene odškodninskih tožb v primerih, ko nacionalna sodišča odredijo razkritje dokazov iz spisa organa, pristojnega za konkurenco, poleg člena 5 uporablja tudi ta člen.
2. Ta člen ne posega v pravila in prakso glede dostopa javnosti do dokumentov v skladu z Uredbo (ES) št. 1049/2001.
3. Ta člen ne posega v pravila in prakso prava Unije ali nacionalnega prava o zaščiti notranjih dokumentov organov, pristojnih za konkurenco, in korespondence med temi organi.
4. Pri ocenjevanju sorazmernosti odredbe za razkritje informacij, v skladu s členom 5(3), nacionalna sodišča upoštevajo tudi naslednje:
 - (a) ali zahteva vsebuje podrobnosti o naravi, predmetu ali vsebini dokumentov, predloženih organu, pristojnemu za konkurenco, ali je del spisa takšnega organa, ali pa je bila zahteva bolj splošna zahteva v zvezi z dokumenti, predloženimi organu, pristojnemu za konkurenco;
 - (b) ali stranka zahteva razkritje v zvezi z odškodninsko tožbo pred nacionalnim sodiščem ter
 - (c) v povezavi z odstavkoma 5 in 10 ali na zahtevo organa, pristojnega za konkurenco, v skladu z odstavkom 11 potrebo po varovanju učinkovitosti javnega izvrševanja konkurenčnega prava.
5. Nacionalna sodišča lahko šele po tem, ko je organ, pristojen za konkurenco, končal postopek s sprejetjem odločbe ali drugače, odredijo razkritje naslednjih vrst dokazov:
 - (a) informacij, ki jih je pripravila fizična ali pravna oseba posebej za postopek organa, pristojnega za konkurenco;
 - (b) informacij, ki jih je med postopkom zbral organ, pristojen za konkurenco, in jih poslal strankam, in
 - (c) vlog za poravnavo, ki so bile umaknjene.
6. Države članice zagotovijo, da nacionalna sodišča za namen odškodninskih tožb nikoli ne morejo odrediti, naj stranka ali tretja oseba razkrije katero koli od naslednjih vrst dokazov:
 - (a) izjav zaradi prizanesljivosti in
 - (b) vlog za poravnavo.
7. Tožnik lahko vloži utemeljeno zahtevo, da nacionalno sodišče dostopi do dokazov iz točke (a) ali (b) odstavka 6 zgolj z namenom, da se zagotovi, da njihova vsebina izpolnjuje opredelitve iz točk 16 in 18 člena 2. Pri tej oceni lahko nacionalna sodišča zaprosijo za pomoč le ustreznemu organu, pristojnemu za konkurenco. Tudi avtorji zadevnih dokazov imajo možnost, da so zaslišani. Nacionalno sodišče nikakor ne dovoli dostopa do teh dokazov drugim strankam ali tretjim osebam.
8. Če je z odstavkom 6 zajet le del zahtevanih dokazov, se preostali deli dajo na vpogled v skladu z zadevnimi odstavki o razkritju iz tega člena, odvisno od vrste, v katero spadajo.

9. Brez poseganja v ta člen se lahko kadar koli v postopku odškodninske tožbe odredi razkritje dokazov iz spisa organa, pristojnega za konkurenco, ki ne spadajo v nobeno od vrst dokazov, navedenih v tem členu.
10. Države članice zagotovijo, da nacionalna sodišča od organa, pristojnega za konkurenco, zahtevajo razkritje dokazov iz njegovega spisa le, kadar stranka ali tretja oseba ni zmožna ali ne more ustrezno zagotoviti zahtevanih dokazov.
11. Če so organi, pristojni za konkurenco, pripravljeni izraziti svoja stališča glede sorazmernosti zahtev za razkritje, lahko organ, pristojen za konkurenco, na lastno pobudo predloži ugotovitve nacionalnemu sodišču, pred katerim se zahteva odredba za razkritje.

Člen 7

Omejitve uporabe dokazov, pridobljenih izključno z dostopom do spisa organa, pristojnega za konkurenco

1. Države članice zagotovijo, da dokazi vrst, navedenih v členu 6(6), ki jih pridobi fizična ali pravna oseba izključno z dostopom do spisa organa, pristojnega za konkurenco, bodisi veljajo za nedopustne v primeru odškodninskih tožb ali pa so kako drugače zaščiteni v skladu z veljavnimi nacionalnimi pravili, da se v celoti upoštevajo omejitve razkritja dokazov iz člena 6.
2. Države članice zagotovijo, da vse dokler organ, pristojen za konkurenco, ne zaključi postopka z izdajo odločbe ali na drugačen način, dokazi vrst, navedenih v členu 6(5), ki jih pridobi fizična ali pravna oseba izključno z dostopom do spisa navedenega organa, pristojnega za konkurenco, bodisi veljajo za nedopustne v primeru odškodninskih tožb ali pa so kako drugače zaščiteni v skladu z veljavnimi nacionalnimi pravili, da se v celoti upoštevajo omejitve razkritja dokazov iz člena 6.
3. Države članice zagotovijo, da lahko dokaze, ki jih pridobi fizična ali pravna oseba izključno z dostopom do spisa organa, pristojnega za konkurenco, in za katere ne velja odstavek 1 ali 2, v primeru odškodninske tožbe uporabi le navedena oseba ali fizična ali pravna oseba, ki je pravni naslednik njenih pravic, vključno z osebo, ki je prevzela njen zahtevek.

Člen 8

Kazni

1. Države članice zagotovijo, da imajo nacionalna sodišča možnost strankam, tretjim osebam in njihovim pravnim zastopnikom učinkovito naložiti kazni, če:
- (a) ne izpolnijo odredbe za razkritje, ki jo izda nacionalno sodišče, ali zavrnejo njeno izpolnitev;
 - (b) uničijo relevantne dokaze;
 - (c) ne izpolnijo obveznosti, naložene z odredbo nacionalnega sodišča za varstvo zaupnih informacij, ali zavrnejo njihovo izpolnitev, ali
 - (d) kršijo omejitve uporabe dokazov iz tega poglavja.
2. Države članice zagotovijo, da so kazni, ki jih lahko naložijo nacionalna sodišča, učinkovite, sorazmerne in odvračilne. Kar zadeva ravnanje strank v postopku odškodninske tožbe, kazni, ki je na voljo nacionalnim sodiščem, vključuje možnost sprejetja odločitve v škodo strank, kot so domneva, da je relevantno vprašanje dokazano, ali popolna ali delna zavrnitev zahtevkov in ugovorov ter možnost odreditve plačila stroškov.

POGLAVJE III

UČINEK NACIONALNIH ODLOČB, ZASTARANJE IN SOLIDARNA ODGOVORNOST

Člen 9

Učinek nacionalnih odločb

1. Države članice zagotovijo, da kršitev konkurenčnega prava, ugotovljena s pravnomočno odločbo nacionalnega organa, pristojnega za konkurenco, ali pritožbenega sodišča, velja za neovrgljivo dokazano v primeru odškodninske tožbe, vložene pred nacionalnimi sodišči na podlagi člena 101 ali 102 PDEU ali nacionalnega konkurenčnega prava.

2. Države članice zagotovijo, da se lahko pravnomočna odločba iz odstavka 1, izdana v drugi državi članici, v skladu z njihovim zadevnim nacionalnim pravom predloži pred nacionalnimi sodišči vsaj kot dokaz *prima facie*, da je bilo kršeno konkurenčno pravo, po potrebi pa se lahko oceni skupaj z drugimi dokazi, ki jih predložita stranki.
3. Ta člen ne posega v pravice in obveznosti nacionalnih sodišč iz člena 267 PDEU.

Člen 10

Zastaralni roki

1. Države članice v skladu s tem členom določijo pravila o zastaralnih rokih za vložitev odškodninskih tožb. Ta pravila določijo, kdaj začne teči zastaralni rok, njegov tek in okoliščine, v katerih se zastaralni rok prekine ali pretrga.
2. Zastaralni rok ne začne teči, dokler kršitev konkurenčnega prava ne preneha in tožnik ni seznanjen ali se od njega ne more razumno pričakovati, da je seznanjen z:
 - (a) ravnanjem in dejstvom, da to ravnanje predstavlja kršitev konkurenčnega prava;
 - (b) dejstvom, da mu je kršitev konkurenčnega prava povzročila škodo, in
 - (c) identiteto kršitelja.
3. Države članice zagotovijo, da so zastaralni roki za vložitev odškodninskih tožb vsaj pet let.
4. Države članice zagotovijo, da se zastaralni roki pretrgajo ali, odvisno od nacionalnega prava, prekinejo, če organ, pristojen za konkurenco, sprejme ukrep za namen preiskave ali postopka zaradi kršitve konkurenčnega prava, s katerim je povezana odškodninska tožba. Pretrganje zastaranja preneha najprej eno leto po pravnomočnosti odločbe o kršitvi ali drugačnem zaključku postopka.

Člen 11

Solidarna odgovornost

1. Države članice zagotovijo, da so podjetja, ki so s skupnim ravnanjem kršila konkurenčno pravo, solidarno odgovorna za škodo, povzročeno s kršitvijo konkurenčnega prava; vsako od teh podjetij mora plačati celotno škodo, oškodovanec pa ima pravico od katerega koli od njih zahtevati popolno odškodnino za škodo, dokler ni v celoti poplačan.
2. Z odstopanjem od odstavka 1 države članice zagotovijo, da brez poseganja v pravico do popolne odškodnine iz člena 3, kadar je kršitelj malo ali srednje veliko podjetje (MSP) v skladu z opredelitvijo iz Priporočila Komisije 2003/361/ES ⁽¹⁾, je ta kršitelj odgovoren le svojim neposrednim in posrednim kupcem, kadar:
 - (a) je bil njegov tržni delež na zadevnem trgu v času kršitve konkurenčnega prava nenehno pod 5 % ter
 - (b) bi uporaba običajnih pravil o solidarni odgovornosti nepopravljivo ogrozila njegovo gospodarsko sposobnost preživetja in povzročila, da bi njegova sredstva izgubila vso vrednost.
3. Odstopanje iz odstavka 2 se ne uporablja kadar:
 - (a) je MSP odgovorno za kršitev konkurenčnega prava ali je druga podjetja prisililo, da sodelujejo pri kršitvi, ali
 - (b) je bilo predhodno ugotovljeno, da je MSP kršilo konkurenčno pravo.
4. Z odstopanjem od odstavka 1 države članice zagotovijo, da je oseba z imuniteto solidarno odgovorna:
 - (a) svojim neposrednim ali posrednim kupcem ali dobaviteljem in
 - (b) drugim oškodovancem, vendar le, kadar od drugih podjetij, ki so vpletena v isto kršitev konkurenčnega prava, ni mogoče pridobiti popolne odškodnine.

Države članice zagotovijo, da je vsak zastaralni rok, veljaven za primere iz tega odstavka razumen in dovolj dolg, da lahko oškodovanec vloži tožbo.

⁽¹⁾ Priporočilo Komisije 2003/361/ES z dne 6. maja 2003 o opredelitvi mikro, malih in srednje velikih podjetij (UL L 124, 20.5.2003, str. 36).

5. Države članice zagotovijo, da lahko kršitelj zahteva od vsakega drugega kršitelja, naj mu povrne znesek, ki se določi glede na njegov relativni delež v škodi, povzročeni s kršitvijo konkurenčnega prava. Znesek prispevka kršitelja, ki mu je organ, pristojen za konkurenco, priznal imuniteto pred globami v okviru programa prizanesljivosti, ne preseže deleža v škodi, ki jo je podjetje povzročilo svojim neposrednim ali posrednim kupcem ali dobaviteljem.

6. Kar zadeva kršitev konkurenčnega prava, s katero je bila povzročena škoda oškodovancem, ki niso neposredni ali posredni kupci ali dobavitelji kršiteljev, države članice zagotovijo, da se obseg prispevka osebe z imuniteto drugim kršiteljem določi glede na njen delež odgovornosti v takšni škodi.

POGLAVJE IV

NADALJNI PRENOS POVEČANIH STROŠKOV

Člen 12

Nadaljni prenos povečanih stroškov in pravica do popolne odškodnine

1. Da se zagotovi polna učinkovitost uveljavljanja pravice do popolne odškodnine iz člena 3, države članice zagotovijo, da lahko odškodnina za škodo v skladu s pravili iz tega poglavja zahteva vsakdo, ki je škodo utrpel, ne glede na to, ali je neposredni ali posredni kupec kršitelja, ter da se preprečijo odškodnine za škodo, ki presega škodo, povzročeno tožniku s kršitvijo konkurenčnega prava, in prevzem odgovornosti s strani kršitelja.
2. Da bi se izognili čezmernim odškodninam, države članice določijo ustrezna postopkovna pravila, s katerimi naj bi zagotovile, da odškodnina za dejansko izgubo na kateri koli stopnji dobavne verige ne presega povečanih stroškov škode, povzročene na tej stopnji.
3. To poglavje ne posega v pravico oškodovanca, da zahteva in dobi odškodnino za izgubljeni dobiček zaradi polnega ali delnega nadaljnega prenosa povečanih stroškov.
4. Države članice zagotovijo, da se pravila iz tega poglavja ustrezno uporabijo, kadar je kršitev konkurenčnega prava povezana z dobavo kršitelju.
5. Države članice zagotovijo, da so nacionalna sodišča v skladu z nacionalnimi postopki pristojna, da ocenijo, kateri del povečanih stroškov se je prenesel naprej.

Člen 13

Ugovor nadaljnega prenosa

Države članice zagotovijo, da lahko toženec v postopku v zvezi z odškodninsko tožbo kot ugovor zoper odškodninski zahtevek uveljavlja dejstvo, da je tožnik v celoti ali delno prenesel naprej povečane stroške, ki so posledica kršitve konkurenčnega prava. Dokazno breme glede nadaljnega prenosa povečanih stroškov nosi toženec, ki lahko upravičeno zahteva razkritje od tožnika ali tretjih oseb.

Člen 14

Posredni kupci

1. Kadar je v postopku z odškodninsko tožbo obstoj odškodninskega zahtevka ali znesek odškodnine, ki se dodeli, odvisen od tega, ali – oziroma v kakšnem obsegu – so se povečani stroški prenesli naprej na tožnika, države članice ob upoštevanju trgovinske prakse, da se povečanja cene prenašajo po dobavni verigi naprej, zagotovijo, da dokazno breme glede obstoja in obsega takšnega nadaljnega prenosa nosi tožnik, ki lahko utemeljeno zahteva razkritje od toženca ali tretjih oseb.
2. V primeru iz odstavka 1 se šteje, da je posredni kupec dokazal, da so bili nanj preneseni povečani stroški, če posredni kupec dokaže:
 - (a) da je toženec kršil konkurenčno pravo;
 - (b) da so bili posledica kršitve konkurenčnega prava povečani stroški za neposrednega kupca toženca in
 - (c) da je posredni kupec kupil blago ali storitve, ki so bili predmet kršitve konkurenčnega prava, oziroma je kupil blago ali storitve, ki izhajajo iz blaga ali storitev, ki so bile predmet kršitve, ali pa vsebujejo takšno blago ali storitve.

Ta odstavek se ne uporablja, če lahko toženec sodišču prepričljivo dokaže, da povečani stroški niso bili ali niso bili v celoti preneseni na posrednega kupca.

Člen 15

Odškodninske tožbe tožnikov z različnih stopenj dobavne verige

1. Države članice z namenom preprečevanja, da bi odškodninske tožbe tožnikov z različnih stopenj dobavne verige vodile do večplastne odgovornosti ali neobstoja odgovornosti kršitelja, zagotovijo, da lahko nacionalna sodišča, pri katerih so bile vložene odškodninske tožbe, pri ocenjevanju, ali so zahteve dokaznega bremena, ki izhajajo iz uporabe členov 13 in 14, izpolnjene, s sredstvi, ki so na voljo v skladu s pravom Unije ali nacionalnim pravom, ustrezno upoštevajo:

- (a) odškodninske tožbe, ki so povezane z isto kršitvijo konkurenčnega prava, vendar so jih vložili tožniki z drugih stopenj dobavne verige;
 - (b) sodbe, izdane na podlagi odškodninskih tožb iz točke (a);
 - (c) relevantne javno dostopne informacije, ki izhajajo iz primerov izvajanja konkurenčnega prava v javnem interesu.
2. Ta člen ne posega v pravice in obveznosti nacionalnih sodišč iz člena 30 Uredbe (EU) št. 1215/2012.

Člen 16

Smernice za nacionalna sodišča

Komisija izda smernice za nacionalna sodišča o tem, kako oceniti delež povečanih stroškov, ki so bili preneseni naprej na posrednega kupca.

POGLAVJE V

OCENJEVANJE VIŠINE ŠKODE

Člen 17

Ocenjevanje višine škode

1. Države članice zagotovijo, da dokazno breme ter dokazni standard, ki sta potrebna za ocenitev višine škode, ne moreta v praksi onemogočiti uveljavljanja pravice do odškodnine ali ga pretirano otežiti. Države članice zagotovijo, da so nacionalna sodišča v skladu z nacionalnimi postopki pristojna za ocenjevanje višine škode, če se dokaže, da je tožnik utrpel škodo, vendar natančne ocene višine utrpele škode na podlagi razpoložljivih dokazov v praksi ni mogoče podati ali je to pretirano oteženo.
2. Domneva se, da kartelne kršitve povzročajo škodo. Kršitelj ima pravico, da izpodbija to domnevo.
3. Države članice zagotovijo, da lahko nacionalni organ, pristojen za konkurenco v postopkih v zvezi z odškodninskimi tožbami, na zahtevo nacionalnega sodišča pomaga temu nacionalnemu sodišču pri določitvi višine škode, če ta nacionalni organ, pristojen za konkurenco, smatra, da je njegova pomoč primerna.

POGLAVJE VI

SPORAZUMNO REŠEVANJE SPOROV

Člen 18

Odložilni učinki in drugi učinki sporazumnega reševanja sporov

1. Države članice zagotovijo, da se zastaralni rok glede vložitve odškodninske tožbe pretrga za čas postopka sporazumnega reševanja spora. Pretrganje zastaralnega roka se uporabi le v zvezi s tistimi strankami, ki sodelujejo ali so sodelovale oziroma so (bile) zastopane pri sporazumnem reševanju spora.
2. Države članice brez poseganja v določbe nacionalnega prava s področja arbitraže nacionalnim sodiščem, pri katerih je bila vložena odškodninska tožba, zagotovijo možnost, da pretrgajo postopek do dveh let, kadar stranke v tem postopku sodelujejo pri sporazumnem reševanju spora v zvezi z zahtevkom iz te odškodninske tožbe.

3. Organ, pristojen za konkurenco, lahko presodi, da odškodnino, plačano na podlagi sporazumne poravnave in preden je bila izdana odločba o naložitvi globe, šteje kot olajševalna okoliščina.

Člen 19

Učinek sporazumnih poravnav za nadaljnje odškodninske tožbe

1. Države članice zagotovijo, da se na podlagi sporazumne poravnave zahtevk oškodovanca, ki sklene poravnavo, zmanjša za delež sokršitelja, s katerim sklene poravnavo, pri škodi, ki jo je kršitev konkurenčnega prava povzročila oškodovancu.

2. Preostali znesek zahtevka oškodovanca, ki sklene poravnavo, se izterja le od sokršiteljev, ki ne sklenejo poravnave. Sokršitelji, ki ne sklenejo poravnave, ne morejo terjati prispevka k preostalemu znesku od sokršitelja, ki sklene poravnavo.

3. Države članice z odstopanjem od odstavka 2 zagotovijo, da v primeru, ko sokršitelji, ki ne sklenejo poravnave, ne morejo plačati odškodnine, ki ustreza preostalemu znesku zahtevka oškodovanca, ki sklene poravnavo, ta oškodovanec lahko izterja preostali znesek zahtevka od sokršitelja, ki sklene poravnavo.

Odstopanje iz prvega pododstavka se lahko izrecno izključi v okviru pogojev sporazumne poravnave.

4. Pri določanju zneska prispevka, ki ga lahko sokršitelj izterja od katerega koli drugega sokršitelja v skladu z njegovo relativno odgovornostjo za škodo, povzročeno s kršitvijo konkurenčnega prava, nacionalna sodišča ustrezno upoštevajo morebitne odškodnine, plačane na podlagi predhodne sporazumne poravnave, ki jo je sklenil zadevni sokršitelj.

POGLAVJE VII

KONČNE DOLOČBE

Člen 20

Pregled

1. Komisija pregleda izvajanje te direktive ter o njenem izvajanju predloži poročilo Evropskemu parlamentu in Svetu do 27. decembra 2020.

2. Poročilo iz odstavka 1 med drugim vključuje naslednje informacije:

- (a) možen vpliv finančnih omejitev kot posledice plačila glob, ki jih naloži organ, pristojen za konkurenco, zaradi kršitve konkurenčnega prava, na možnost oškodovancev, da pridobijo popolno odškodnino za škodo, ki jo je povzročila ta kršitev konkurenčnega prava;
- (b) v kolikšni meri vlagatelji odškodninskih zahtevkov za škodo, ki jo je povzročila kršitev konkurenčnega prava, ugotovljena v odločbi o kršitvi, ki jo sprejme organ države članice, pristojen za konkurenco, pred nacionalnim sodiščem druge države članice niso mogli dokazati, da se je taka kršitev konkurenčnega prava zgodila;
- (c) za koliko odškodnina za dejansko izgubo presega povečane stroške zaradi škode, ki jo je povzročila kršitev konkurenčnega prava ali ki je bila povzročena na kateri koli stopnji dobavne verige.

3. Po potrebi se poročilu iz odstavka 1 priloži zakonodajni predlog.

Člen 21

Prenos

1. Države članice sprejmejo zakone in druge predpise, potrebne za uskladitev s to direktivo, do 27. decembra 2016. Komisiji nemudoma sporočijo besedilo navedenih predpisov.

Države članice se v sprejetih predpisih sklicujejo na to direktivo ali pa sklic navedejo ob njihovi uradni objavi. Način sklicevanja določijo države članice.

2. Države članice sporočijo Komisiji besedilo glavnih določb nacionalne zakonodaje, ki so jih sprejele na področju uporabe te direktive.

Člen 22

Časovna veljavnost

1. Države članice zagotovijo, da se nacionalni ukrepi, sprejeti na podlagi člena 21 za uskladitev z bistvenimi določbami te direktive, ne uporabljajo retroaktivno.
2. Države članice zagotovijo, da se vsi nacionalni ukrepi, sprejeti na podlagi člena 21, ki niso ukrepi iz odstavka 1, ne uporabljajo za odškodninske tožbe, ki so bile predložene nacionalnim sodiščem pred 26. decembrom 2014.

Člen 23

Začetek veljavnosti

Ta direktiva začne veljati dvajseti dan po objavi v *Uradnem listu Evropske unije*.

Člen 24

Naslovniki

Ta direktiva je naslovljena na države članice.

V Strasbourgu, 26. novembra 2014

Za Evropski parlament
Predsednik
M. SCHULZ

Za Svet
Predsednik
S. GOZI
